

**ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ  
8 ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ**

**1-8**



## ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ 8 ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ

### 8 ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΚΑΙ 3 ΑΝΕΠΙΣΗΜΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Από τα πρώτα χρόνια που το σκάκι άρχισε να αποκτά οργανωμένη δομή, στη λογική των υπολοίπων αθλημάτων, υπήρξαν σκέψεις για την ένταξη του σκακιού στους Ολυμπιακούς αγώνες. Παρότι αυτή η προσπάθεια που ξεκίνησε πριν από περίπου 100 χρόνια παραμένει ατελέσφορη οι σκακιστικές Ολυμπιάδες έγιναν θεσμός που σήμερα περιλαμβάνει σκακιστικούς αγώνες σε επίπεδο εθνικών ομάδων. Οι διοργανώσεις τελούν υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας Σκακιστικής Ομοσπονδίας (FIDE), η οποία επιλέγει και τη διοργανώτρια χώρα.

Η πρώτη Ολυμπιάδα που έλαβε χώρα ήταν ανεπίσημη και ήρθε σαν αποτέλεσμα μιας αποτυχημένης προσπάθειας να συμπεριληφθεί το σκάκι στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924, που αντιμετώπισε πρόβλημα με το διαχωρισμό των παικτών σε επαγγελματίες και ερασιτέχνες. Πιο συγκεκριμένα, στην Ολυμπιάδα και σε εναρμόνιση με τις απαιτήσεις της ΔΟΕ είχε αποφασιστεί να μη συμμετάσχουν «επαγγελματίες» ώστε να διευκολυνθεί η αποδοχή του σκακιού στα ολυμπιακά αθλήματα. Κάθε χώρα απέκλειε μόνη της όσους παίκτες της θεωρούσε επαγγελματίες με συνέπεια κάποιες χώρες να μη συμμετάσχουν.



**Εικόνα 1** Από τη σκακιστική Ολυμπιάδα του 1928 που διοργανώθηκε στη Χάγη της Ολλανδίας.

Επί πλέον η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή επέμενε να αναδειχθεί κάποιος «Παγκόσμιος Πρωταθλητής FIDE (Ερασιτεχνών)» κι έτσι διοργανώθηκε το ματς μεταξύ του Ρώσου Μπογκολιούμποβ και του Ολλανδού Όιβε. Παρόλα αυτά ο νικητής Μπογκολιούμποβ δεν πήρε τον τίτλο γιατί κάποιιοι (μεταξύ αυτών και ο Παγκόσμιος Πρωταθλητής «επαγγελματιών» Αλιέχιν) διαφώνησαν για τον τρόπο επιλογής των αντιπάλων.

Στο Παρίσι λοιπόν, στις 20 Ιουλίου του 1924, έγινε η πρώτη μεγάλη διοργάνωση σε επίπεδο εθνικών ομάδων, με σκοπό να 'εορτάσει' τη δημιουργία της παγκόσμιας ομοσπονδίας. Η πρώτη επίσημη Ολυμπιάδα πραγματοποιήθηκε μετά από τρία χρόνια στο Λονδίνο, ενώ είχε μεσολαβήσει μία ακόμα ανεπίσημη Ολυμπιάδα το 1926. Στα χρόνια που ακολούθησαν διοργανώθηκε σειρά Ολυμπιάδων (συμπεριλαμβανομένης και μιας ανεπίσημης στη Χιτλερική Γερμανία το 1936) μέχρι την υποχρεωτική διακοπή που επέφερε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Ολυμπιάδα του Λονδίνου το 1927, αντιμετώπισε μεγάλα προβλήματα και μόνο 6 από τις 16 ομάδες που συμμετείχαν μπόρεσαν να συγκεντρώσουν 4 παίκτες που ήταν απαραίτητοι. Στη συγκεκριμένη διοργάνωση στην κορυφή βρέθηκε η Ουγγαρία, μπροστά από τη Δανία και την Αγγλία.

Μετά το Λονδίνο, πραγματοποιήθηκαν οι επόμενες δύο επίσημες Ολυμπιάδες, στη Χάγη το 1928 και στο Αμβούργο το 1930. Ακολούθησαν διοργανώσεις κάθε δύο χρόνια που έφτασαν μέχρι την όγδοη που έλαβε χώρα στο Μπουένος Άιρες το 1939 και στην οποία συμμετείχαν 26 ομάδες. Η διοργάνωση του Μπουένος Άιρες, που κέρδισε η Γερμανία, ήταν η πρώτη που πραγματοποιήθηκε εκτός Ευρώπης και, δυστυχώς, η τελευταία που πραγματοποιήθηκε πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι αγώνες έγιναν κατά το χρονικό διάστημα 21 Αυγούστου - 19 Σεπτεμβρίου 1939, σε μια μοιραία περίοδο για την ιστορία της ανθρωπότητας αφού την 1η Σεπτεμβρίου 1939 τα Γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Πολωνία.



**Εικόνα 2** Το 1936 η ναζιστική Γερμανία παράλληλα με τους Ολυμπιακούς αγώνες του Βερολίνου διοργάνωσε στο Μόναχο και την 3η ανεπίσημη σκακιστική Ολυμπιάδα. Η φωτογραφία είναι από την τελετή έναρξης των αγώνων. Φωτογραφία: © Heinrich Hoffmann (από το βιβλίο Die Olympischen Spiele 1936, εκδόσεις Raumbild-Verlag, 1936)

Η τελική φάση των αγώνων άρχισε κατά σύμπτωση την 1η Σεπτεμβρίου, και αυτό οδήγησε σε μεγάλη σύγχυση μεταξύ των ευρωπαϊκών ομάδων. Η ομάδα της Αγγλίας, ήταν η μόνη ομάδα που επέστρεψε αμέσως ενώ οι υπόλοιπες αποφάσισαν να συνεχίσουν. Όμως το εκρηκτικό κλίμα έκανε εμφανές ότι κάποιιοι από τους αγώνες δεν μπορούσαν να διεξαχθούν (Γερμανία - Πολωνία, Γερμανία - Γαλλία κλπ) με αποτέλεσμα να θεωρηθούν ισοπαλίες 2-2.

Στο τέλος των αγώνων, πολλοί συμμετέχοντες αποφάσισαν να μείνουν στην Αργεντινή ή να μετακινηθούν αλλού στη Νότια Αμερική, αντί να αντιμετωπίσουν ένα αβέβαιο μέλλον επιστρέφοντας σε μια Ευρώπη εν μέσω πολέμου. Παίκτες όπως ο Νάιντορφ, ο Στάλμπεργκ, ο Ελισκάζες αλλά και πολλοί άλλοι, οι περισσότεροι Εβραϊκής καταγωγής, είχαν φτάσει στο Μπουένος Άιρες τον Αύγουστο του 1939 με το βελγικό ατμόπλοιο «Piriarolis». Αυτό το πλοίο θεωρήθηκε ένα είδος Κιβωτού του Νώε για μια γενιά σκακιστών. Είναι επίσης σημαντικό ότι και τα πέντε μέλη της γερμανικής ομάδας επέλεξαν επίσης να μην επιστρέψουν στη ναζιστική Γερμανία.

Η Ολυμπιάδα του 1939 σημάδεψε ανεξίτηλα το σκακιστικό τοπίο εκείνης της εποχής και ανέτρεψε πλήρως την παλιά ιεραρχία. Η Πολωνία δεν έφτασε ποτέ ξανά κοντά στα προπολεμικά επιτεύγματά της, ενώ η Σοβιετική Ένωση εμφανίστηκε μεταπολεμικά ως πανίσχυρη δύναμη που κυριάρχησε στο σκάκι. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η αναλυτική κατάσταση των Ολυμπιάδων που έλαβαν χώρα μέχρι το 1940:

### Πίνακας σκακιστικών Ολυμπιάδων 1924-1939

Χρονιά	Ολυμπιάδα	Τόπος	Χρυσό μετάλλιο	Αργυρό	Χάλκινο
1924	1η ανεπίσημη	Παρίσι, Γαλλία	Τσεχοσλοβακία 31	Ουγγαρία 30	Ελβετία 29
1926	2η ανεπίσημη	Βουδαπέστη, Ουγγαρία	Ουγγαρία 9	Γιουγκοσλαβία 8	Ρουμανία 5
1927	1η επίσημη	Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο	Ουγγαρία 40	Δανία 38,5	Αγγλία 36,5
1928	2η	Χάγη, Ολλανδία	Ουγγαρία 44	ΗΠΑ 39,5	Πολωνία 37
1930	3η	Αμβούργο, Γερμανία	Πολωνία 48,5	Ουγγαρία 47	Γερμανία 44,5
1931	4η	Πράγα, Τσεχοσλοβακία	ΗΠΑ 48	Πολωνία 47	Τσεχοσλοβακία 46,5
1933	5η	Φολκστόουν, Ηνωμένο Βασίλειο	ΗΠΑ 39	Τσεχοσλοβακία 37,5	Σουηδία 34
1935	6η	Βαρσοβία, Πολωνία	ΗΠΑ 54	Σουηδία 52,5	Πολωνία 52
1936	3η ανεπίσημη	Μόναχο, Γερμανία	Ουγγαρία 110,5	Πολωνία 108	Γερμανία 106,5
1937	7η	Στοκχόλμη, Σουηδία	ΗΠΑ 54,5	Ουγγαρία 48,5	Πολωνία 47
1939	8η	Μπουένος Άιρες, Αργεντινή	Γερμανία 36	Πολωνία 35,5	Εσθονία 33,5



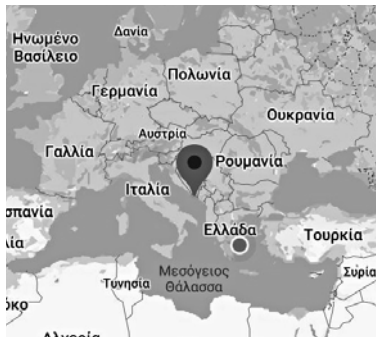
**ΝΤΟΥΜΠΡΟΒΝΙΚ**

1950

**9**







## **ΝΤΟΥΜΠΡΟΒΝΙΚ 1950**

### **Στη σκιά του ψυχρού πολέμου η Γιουγκοσλαβία διοργανώνει την ένατη Ολυμπιάδα**

Έντεκα χρόνια μετά την ιστορική Ολυμπιάδα του Μπουένος Άιρες, η Ολυμπιάδα του Ντουμπρόβνικ ήταν η 9η επίσημη Ολυμπιάδα και η πρώτη που διοργανώθηκε μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ουσιαστικά μετά από 11 χρόνια διακοπής. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον το γεγονός ότι χρειάστηκαν άλλα 5 χρόνια προκειμένου να περιορισθούν οι πολιτικές συγκρούσεις ακόμα και στο σκάκι, ως συνέπεια του ψυχρού πολέμου που καθόριζε τη νέα μεταπολεμική πραγματικότητα.

Το 1948 στο συνέδριο της FIDE που έλαβε χώρα στη Σουηδία, η Γιουγκοσλαβία υπέβαλε την πρόταση διοργάνωσης της 9ης σκακιστικής Ολυμπιάδας, κάτι που έγινε τελικά δεκτό μέσα στο 1949. Δυστυχώς, οι ‘εκρηκτικές’ σχέσεις Σοβιετικής Ένωσης - Γιουγκοσλαβίας εκείνη την εποχή είχαν σαν αποτέλεσμα το σαμποτάρισμα της Ολυμπιάδας τόσο από τη Σοβιετική Ένωση όσο και από πολλές άλλες Ανατολικοευρωπαϊκές χώρες. Μια άλλη απουσία ήταν εκείνη της Μεγάλης Βρετανίας αφού οι ημερομηνίες συνέπεσαν με εκείνες του εθνικού πρωταθλήματος.

### **Η κρίση στις σχέσεις Γιουγκοσλαβίας – Σοβιετικής Ένωσης**

Το σχίσμα Τίτο-Στάλιν έγινε την άνοιξη του 1948 και χαρακτήρισε τη σύγκρουση του Γιόσιπ Μπροζ Τίτο, Πρωθυπουργού της Γιουγκοσλαβίας, με τον Σοβιετικό ηγέτη Ιωσήφ Στάλιν. Παρότι στη Δύση ο Τίτο είχε τη φήμη ενός πολύ ισχυρού τυπικού κομμουνιστή, η Γιουγκοσλαβία ακολουθούσε μια ανεξάρτητη πορεία και βίωνε συνεχώς εντάσεις με τη Σοβιετική Ένωση. Μετά τη ρήξη με τη Σοβιετική Ένωση η Γιουγκοσλαβία βρέθηκε απομονωμένη οικονομικά και πολιτικά, καθώς η προσανατολισμένη προς το Ανατολικό Μπλοκ οικονομία της χώρας άρχισε να παραπαίει.

Ωστόσο, από την αρχή της κρίσης ο Τίτο άρχισε να κάνει ανοίγματα στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δύση. Κατά συνέπεια τα σχέδια του Στάλιν ματαιώθηκαν καθώς η Γιουγκοσλαβία άρχισε να αλλάζει τον προσανατολισμό της. Η Δύση εξέφρα-

σε την ικανοποίησή της για το σχίσμα Γιουγκοσλαβίας - Σοβιετικής Ένωσης και το 1949 ξεκίνησε μια ροή οικονομικής βοήθειας που βοήθησε στην αποφυγή του λιμού το 1950 και κάλυψε μεγάλο μέρος του εμπορικού ελλείμματος της Γιουγκοσλαβίας για την επόμενη δεκαετία. Ο Τίτο όμως ήταν επιφυλακτικός στο να γίνει υπερβολικά εξαρτημένος από τη Δύση και οι στρατιωτικές ρυθμίσεις ασφαλείας ολοκληρώθηκαν το 1953 καθώς η Γιουγκοσλαβία αρνήθηκε να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ και άρχισε να αναπτύσσει σημαντική στρατιωτική βιομηχανία.

### **Το 1950 στον κόσμο**

Ξεσπάει ο πόλεμος της Κορέας ανάμεσα στη Βόρεια Κορέα που είχε την υποστήριξη της Κίνας και τη Νότια Κορέα που είχε τη στήριξη δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών. Η Κίνα καταλαμβάνει το Θιβέτ. Η ένταση ξεκινά στο Βιετνάμ αφού ο Δυτικός κόσμος αναγνωρίζει ως επικεφαλής της χώρας τον αυτοκράτορα Μπάο Ντάι, ενώ οι κομμουνιστικές χώρες αναγνωρίζουν κομμουνιστικό καθεστώς υπό τον Χο Τσι Μινχ. Η Αίγυπτος απαιτεί την απόσυρση της Μεγάλης Βρετανίας από τη διώρυγα του Σουέζ. Η περίοδος του αντι-κομμουνιστικού Μακαρθισμού αρχίζει στις ΗΠΑ. Με νέα νομοθεσία στη Νότια Αφρική αρχίζει το απαρχαίντ. Ο ιαπωνικός κινηματογράφος παρουσιάζει το αινιγματικό αριστούργημα του Ακίρα Κουροσάβα «Ρασομόν» και στις ΗΠΑ ο Μπίλι Γουάιλντερ τιμά την παντοτινά χαμένη νεότητα με το έργο «Η Λεωφόρος της Δύσης».

Μέσα σε αυτό το αρκετά εκρηκτικό κλίμα στο διεθνές γεωπολιτικό περιβάλλον η διοργάνωση της Ολυμπιάδας στο Ντουμπρόβνικ ήταν εντυπωσιακή και η προσωπική εποπτεία από τον Στρατάρχη Τίτο είχε ως αποτέλεσμα να ανεβεί πολύ ψηλά ο πήχης, σχετικά με τον τρόπο που οι Ολυμπιάδες θα έπρεπε να διοργανώνονται. Ιδανικές αγωνιστικές συνθήκες, πολύ ενδιαφέρουσες εξωαγωνιστικές εκδηλώσεις στις μέρες ξεκούρασης που προβλέφθηκαν για πρώτη φορά και πολύ μεγάλη κάλυψη από τα Γιουγκοσλαβικά μέσα ενημέρωσης. Το μπουλετίν των αγώνων παραμένει σημείο αναφοράς.

Τα μεγάλα φαβορί της διοργάνωσης ήταν οι ΗΠΑ (Ρεσέβσκι, Χόροβιτς), η Αργεντινή (Νάιντορφ, Πίλνικ) και φυσικά η οικοδέσποινα Γιουγκοσλαβία (Γκλίγκοριτς, Ράμπαρ, Τριφούνοβιτς). Μια άλλη πολύ ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια ήταν ότι το 1950 υιοθετήθηκαν και οι τίτλοι FIDE, με αποτέλεσμα να έχουμε τους πρώτους γκρανμέτρ στη λίστα συμμετεχόντων. Ήταν μόνο τέσσερις (!), οι Όιβε, Ρεσέβσκι, Νάιντορφ και Ταρτακόβερ. Η αξία των τίτλων ήταν πολύ διαφορετική εκείνη την εποχή και ανάμεσα στους 23 διεθνείς μετρ συναντάμε ονόματα όπως οι Γκλίγκοριτς, Ούντσικερ και Μπολμποκάν.

### **Οι αγώνες**

Οι αγώνες ξεκίνησαν στις 20 Αυγούστου 1950 μέσα σε πρωτοφανή καύσωνα. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία κάτοικοι της πανέμορφης πόλης δεν μπορούσαν να θυμηθούν

παρόμοιες θερμοκρασίες. Παρά βέβαια τις ακραίες καιρικές συνθήκες οι κορυφαίες πολιτικές προσωπικότητες της Γιουγκοσλαβίας βρέθηκαν στην τελετή έναρξης που συνοδεύτηκε από ένα πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Χώρος των αγώνων ήταν το Μουσείο Τέχνης του Ντουμπρόβνικ και οι αγώνες είχαν και αναμετάδοση σε τεράστιες σκακιέρες που είχαν τοποθετηθεί για τους θεατές στην κεντρική πλατεία της πόλης.



Εικόνα 3 Στιγμιότυπο από τον πολύ ενδιαφέροντα τελευταίο γύρο των αγώνων. Στη συνάντηση Αργεντινή - Γαλλία ο Νάιντορφ σκέφτεται ενώ οι άλλοι παίκτες παρακολουθούν σε μία απελπισμένη προσπάθεια να καλύψουν τη διαφορά που τους χώριζε από τη Γιουγκοσλαβία.

Σε μια περίοδο 3 εβδομάδων παίχτηκαν 480 παρτίδες που βρήκαν νικήτρια τη νεανική ομάδα της Γιουγκοσλαβίας με επικεφαλής τον Σβέτοζαρ Γκλίγκοριτς. Η νίκη ήταν δίκαιη αφού οι Γιουγκοσλάβοι ήταν ιδιαίτερα σταθεροί στην απόδοσή τους σημειώνοντας 5 φορές το 'καθαρό' σκορ 4-0.

Η ομάδα στηρίχτηκε στις 4 πρώτες σκακιέρες που αποτελούσαν οι Γκλίγκοριτς, Πιρτς, Τριφούνοβιτς και Ράμπαρ. Οι δύο τελευταίοι κατέκτησαν μάλιστα και το χρυσό μετάλλιο στη σκακιέρα τους. Η διοργανώτρια Γιουγκοσλαβία, πρωταγωνίστρια σε πολλές Ολυμπιάδες με 7 αργυρά μετάλλια και 6 χάλκινα, κατέκτησε εκεί το μοναδικό χρυσό στη σκακιστική της ιστορία!

### **Το 1950 στο σκάκι**

Παγκόσμιος πρωταθλητής είναι ο Μιχαήλ Μποτβίνικ, νικητής του παγκοσμίου πρωταθλήματος του 1948. Εν μέσω ψυχρού πολέμου ελάχιστες επαφές υπάρχουν ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση. Η Λουντμίλα Ρουντένκο στέφεται παγκό-

σμα πρωταθλήτρια γυναικών στο τουρνουά που διοργανώνεται στη Μόσχα μετά το θάνατο της Βέρας Μέντσικ το 1944.

Παρά τη νίκη της Γιουγκοσλαβίας, δεν θα πρέπει να παραγνωρισθεί και η εξαιρετική εμφάνιση της Αργεντινής, αφού τρεις από τους παίκτες της κατέκτησαν χρυσά ατομικά μετάλλια. Οι Αργεντινοί έχασαν συνολικά 4 παρτίδες και οι δύο πρώτες σκακιέρες τους δεν έχασαν καμία. Ευχάριστη έκπληξη και η νεανική ομάδα της Δυτικής Γερμανίας στην οποία ο Ούντσικερ ήταν πραγματικός ηγέτης αφού κατέκτησε (σε ισοβαθμία με τον Νάιντορφ) το χρυσό μετάλλιο στην πρώτη σκακιέρα.

Από τις υπόλοιπες ομάδες ενδιαφέρουσες πτυχές ήταν η συμμετοχή του τέως παγκόσμιου πρωταθλητή Μαξ Όιβε με την ομάδα της Ολλανδίας και η συμμετοχή του θρυλικού Ταρτακόβερ και της Σαντάλ Σοντ ντε Σιλάνς με την ομάδα της Γαλλίας. Απογοήτευση των αγώνων η ομάδα των ΗΠΑ που δεν μπόρεσαν να πλασαριστούν στη ζώνη των μεταλλίων. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι ΗΠΑ ήταν η μοναδική ομάδα που δεν ηττήθηκε στη διάρκεια του τουρνουά.

Είναι και η μοναδική περίπτωση στην ιστορία των Ολυμπιάδων που η μοναδική αήττητη ομάδα δεν κατέκτησε την πρώτη θέση. Λόγω του γεγονότος ότι οι ομάδες που συμμετείχαν ήταν μόνο 16, οι γύροι είχαν σχετικά σύντομη διάρκεια.

## Βαθμολογικός πίνακας

Θέση	Χώρα	Πόντοι	Βαθμοί
1	Γιουγκοσλαβία	45,5	25
2	Αργεντινή	43,5	25
3	Δυτική Γερμανία	40,5	24
4	ΗΠΑ	40	26
5	Ολλανδία	37	20
6	Βέλγιο	32	16
7	Αυστρία	31,5	14
8	Χιλή	30,5	15
9	Γαλλία	28,5	14
10	Φινλανδία	28	12
11	Σουηδία	27,5	12
12	Ιταλία	25	13
13	Δανία	22	9
14	Περου	21,5	7
15	Νορβηγία	15	6
16	Ελλάδα	12	2

## Η Ελληνική ομάδα

Παρουσιάζει ενδιαφέρον ο τρόπος που συγκροτήθηκε η Εθνική Ελλάδα στην πρώτη συμμετοχή της σε Σκακιστική Ολυμπιάδα. Όπως περιγράφει αναλυτικά ο Σπύρος Λούρης στο βιβλίο του «Τα πρωταθλήματα σκακιού σε Ελλάδα και Κύπρο» (Εκδόσεις Κ. Ντούζγος και ΣΙΑ Ο.Ε., 1977), είχε προηγηθεί το Πρωτάθλημα Ελλάδας, στο οποίο είχε αναδειχθεί πρωταθλητής ο Παρλιάρος. Είχαν αγωνιστεί επίσης, με τη σειρά που τερμάτισαν, οι Σαρρής, Παναγόπουλος, Δημόπουλος, Μαστιχιάδης, Τσικνόπουλος, Χαρβάτης, Οθωναίος, Ζωγραφάκης, Γαϊτανάρος (αρνητική έκπληξη η χαμηλή κατάταξη του πολύ δυνατού σκακιστή), Πολίτης και Σακελλαρόπουλος.

Επειδή δεν είχαν συμμετάσχει αρκετοί ισχυροί παίκτες της εποχής, όπως οι Φρυγανάς, Παπαντωνίου, Μικρουλέας, και προκειμένου να συγκροτηθεί μια όσο το δυνατόν καλύτερη ομάδα, αποφασίστηκε να οργανωθεί προκριματικό τουρνουά επιλογής, στο οποίο πρώτευσε ο Γαϊτανάρος και ακολούθησαν οι Λοβέρδος, Μαστιχιάδης, Παναγόπουλος, Ζωγραφάκης, Μπουλαχάνης, Σαρρής, Σαρίκας, Δημόπουλος, Οθωναίος, Μαυραγκάς και Χαρβάτης. Δεν αγωνίστηκαν οι τρεις προαναφερθέντες (Φρυγανάς, Παπαντωνίου, Μικρουλέας), αλλά ούτε και ο Παρλιάρος...

### Το 1950 στην Ελλάδα

Το 1950, η Ελλάδα, ύστερα από μια δεκαετία που σημαδεύτηκε από τον πόλεμο, την Κατοχή, την πείνα, τον Εμφύλιο και τις διώξεις, προσπαθεί να βρει τον βηματισμό της. Την προηγούμενη χρονιά, η λήξη του Εμφυλίου, οι θάνατοι του πρώην πρωθυπουργού Θεμιστοκλή Σοφούλη, του αμφιλεγόμενου Υπατου Αρμοστή Σμύρνης Αριστείδη Στεργιάδη, του Αρχιεπισκόπου Χρύσανθου, του πρωτεργάτη της Εθνικής Αντίστασης Θωμά Πάλλα (Καπετάν Κόζιακα) και του αξιωματικού του ΕΛΑΣ και του Δημοκρατικού Στρατού Νικόλαου Πολυκράτη (Καπετάν Νικήτα) σηματοδοτούν το τέλος μιας εποχής. Αντιθέτως, ο θάνατος του μεγάλου μας μουσουργού Νίκου Σκαλκώτα, σε ηλικία 45 ετών, μάλλον μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρχή νέας εποχής, αφού το αξιοθαύμαστο έργο του θα τύχει της πρέπουσας αναγνώρισης μετά τον θάνατό του και θα ανοίγει, μέχρι και σήμερα, καινούργιους δρόμους στη μουσική! Στις 15 Απριλίου ο Ν. Πλαστήρας σχηματίζει κυβέρνηση συνασπισμού με αντιπρόεδρο τον Γ. Παπανδρέου. Την περίοδο 1949-1950, το Εθνικό Θέατρο ανεβάζει «Το Φιντανάκι» του Π. Χορν σε σκηνοθεσία Δ. Ροντήρη και την επόμενη θεατρική περίοδο τις «Τρεις αδελφές» του Τσέχωφ σε σκηνοθεσία Καρόλου Κουν, το «Όπως σας αρέσει» του Σαίξπηρ σε σκηνοθεσία Αλέξη Σολομού καθώς και άλλα σπουδαία έργα. Το 1950, ο ελληνικός κινηματογράφος ενηλικιώνεται με τη δημιουργία του Γιώργου Τζαβέλα «Ο μεθύστακας», χάρη και στην υποδειγματική ερμηνεία του Ορέστη Μακρή. Το λαϊκό τραγούδι και το ρεμπέτικο δίνουν διέξοδο σε έναν κόσμο που δεν μιζεριάζει για τη φτώχεια και τη δυστυχία του. Τραγουδάει!

Από τους παραπάνω, δεν μπόρεσαν να εξασφαλίσουν άδεια από τον στρατό οι Γαϊτανάρος, Λοβέρδος, ενώ διάφορα κωλύματα είχαν και άλλοι, οπότε την Εθνική Ελλάδα συγκρότησαν οι Μαστιχιάδης, Παναγόπουλος, Ζωγραφάκης, Μπουλαχάνης και (αναπληρωματικός) Οθωναίος. Ο Σπύρος Μπίκος σε εφημερίδα της εποχής επισημαίνει ότι «είναι αληθές ότι η ομάς θα ηδύνατο και θα έπρεπε να είναι ισχυρότερα, ο δε τρόπος εκλογής της ουχί ο άριστος (π.χ. έπρεπε να συμμετάσχει δικαιοματικώς άνευ προκρίσεως ο φετινός πρωταθλητής)...».

Η Ελλάδα θα περιοριστεί στη 16η, τελευταία θέση, με τουλάχιστον δύο αξιοσημνόμενυα ατομικά σκορ: Την καθοριστική νίκη του Μπουλαχάνη επί του Αργεντινού Ροζέτο και την ισοπαλία (σε κερδισμένη θέση) του Μαστιχιάδη με τον Αμερικανό πρωταθλητή Ρεσέβσκι.



Εικόνα 4 Από τη συνάντηση του 5ου γύρου Γιουγκοσλαβία - Ελλάδα 4-0.

Τα ατομικά αποτελέσματα των παικτών μας παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Όνομα	Βαθμοί	Αγώνες
1	Μαστιχιάδης Φώτης	1,5	13
2	Παναγόπουλος Παναγιώτης	1	12
3	Ζωγραφάκης Αριστείδης	3,5	12
4	Μπουλαχάνης Ιωάννης	3,5	12
5	Οθωναίος Αριστογείτων	2,5	11

## Παράδοξα

Από τα ενδιαφέροντα των αγώνων η για πρώτη φορά συμμετοχή γυναίκας στους αγώνες που μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή είχαν μόνο άνδρες. Ήταν η Γαλλίδα Chaudé de Silans (Σοντέ ντε Σιλάνς).

Ο Χέλε από τη Φινλανδία σημείωσε 9 ισοπαλίες σε 10 παρτίδες. Ήταν το μεγαλύτερο ποσοστό ισοπαλιών (εξαιρουμένων φυσικά εκείνων που έπαιξαν πολύ λίγες παρτίδες) που είχε επιτευχθεί μέχρι τότε.

## Παρτίδες

**Βαν Σχέλτινχα, Τεό (Ολλανδία) – Πιρτς, Βάσια (Γιουγκοσλαβία) [E23]**

1.64 ΙΖ6 2.γ4 ε6 3.Ιγ3 Αβ4 4.ΙΖ3 0-0 5.Ββ3 γ5 6.Αη5 Ιγ6 7.δχγ5 Αχγ5 8.ε3 Αε7 9.Αε2 β6 10.0-0 Αβ7 11.α3 θ6 12.Αθ4 Πγ8 13.Παδ1 Ια5 14.Βα2 Ιε4 15.Ιχε4 Αχε4 16.Αχε7 Βχε7 17.Ιδ2 Αα8 18.β4 Ιγ6 19.Ββ2 Πζδ8 20.Αζ3 δ6 21.Πγ1 Ιε5 22.Αχα8 Πχα8 23.Βδ4 Παγ8 24.Πζδ1 Βγ7 25.ζ4 Ιγ6 26.Ββ2 Ιε7 27.ε4 δ5 28.εχδ5 Βχζ4 29.δχε6 Βε3+ 30.Ρθ1 Βε2 31.εχζ7+ Ρζ8 32.Βγ2 Πδ4 33.Βθ7 Πγγ4 34.Πζ1 Πζ4 35.Ιζ3 Πχγ1 36.Πχγ1 Πχζ3 0-1.



**Εικόνα 5** Μετά τη λήξη της Ολυμπιάδας οι παίκτες πήγαν με ειδική πτήση στο Βελιγράδι για να συναντηθούν με τον Στρατάρχη Τίτο. Στο πανέμορφο Λευκό Παλάτι ο Τίτο έμεινε μαζί τους για πολλές ώρες. Ανάμεσα σε αυτά που τους είπε ήταν και ότι η παντελής έλλειψη χρόνου λόγω υποχρεώσεων δεν του επέτρεπε να αφοσιωθεί σε σκακιστική μελέτη.

Η παρτίδα στην πρώτη σκακιέρα της συνάντησης των ΗΠΑ (εκ των φαβορί για την κατάκτηση της πρώτης θέσης) με την Ελλάδα, η οποία πραγματοποιήθηκε στον 11ο



γύρο της Σκακιστικής Ολυμπιάδας (4.9.1950), είχε απρόσμενη εξέλιξη. Ο Αμερικανός πρωταθλητής, διαπιστώνοντας ότι χάνει, ρίχνει τα κομμάτια από τη σκακιέρα, «παραχωρώντας» ισοπαλία:

### Ρεσέβσκι, Σάμιουελ (ΗΠΑ) – Μαστιχιάδης, Φώτης (Ελλάδα) [B36]

1.δ4 δ5 2.γ4 ε6 3.Ιγ3 Ιζ6 4.Αη5 Αε7 5.ε3 Ιβ67 6.γχδ5 εκδ5 7.Βγ2 γ6 8.Αδ3 θ6 9.Αζ4 Ιζ8 10.Ιζ3 Ιε6 11.Αη3 Αδ6 12.Αθ4 0-0 13.0-0 Πε8 14.Παβ1 Ιζ8 15.Αη3 Αχη3 16.θχη3 Ιη4 17.β4 α6 18.α4 η6 19.β5 ακβ5 20.ακβ5 Πα3 21.Πα1 Βε7 22.Ββ2 Πχα1 23.Πχα1 Ιδ7 24.Ιδ2



Σε αυτή τη θέση ο Μαστιχιάδης απλώνει το χέρι για να παίξει **24...Ικζ2!** Ο αντίπαλός του, βλέποντας ότι ύστερα από 25.Ρκζ2 Βκx3+ θα χάσει, γκρεμίζει με μια θεαματική κίνηση τα κομμάτια, λέγοντας: «προφανώς, θέλετε ισοπαλία».

Εφημερίδες της εποχής, καθώς και ένα βιβλίο στο Περού, θα δώσουν διάφορες ερμηνείες για το γεγονός ότι δεν αντέδρασε ο Μαστιχιάδης, όπως ότι φοβήθηκε τον Ρεσέβσκι, ότι δεν είδε πώς κερδίζει, ότι δεν ήθελε να δημιουργήσει επεισόδιο. Ο πράος και ανιδιοτελής Φώτης, βάζοντας σε δεύτερη μοίρα την

προσωπική του επιτυχία, θα πει: «Η ισοπαλία, η μοναδική εναντίον της πανίσχυρης ομάδας των ΗΠΑ, ήταν επιτυχία για την Εθνική μας» (περιοδικό «Επιχειρήματα» και σκακιστικό περιοδικό «Κάισσα», 1988).

Θεαματικά τακτικά χτυπήματα από τον Τριφούνοβιτς (πολύ αργότερα προπονητή της Εθνικής Ελλάδας).

### Νιέμελα, Ιλμάρι (Φινλανδία) – Τριφούνοβιτς, Πέταρ (Γιουγκοσλαβία) [A53]



1.δ4 Ιζ6 2.γ4 δ6 3.Ιγ3 ε5 4.δ5 Αζ5 5.Αη5 Αε7 6.Ακζ6 Ακζ6 7.ε4 Αγ8 8.Αδ3 α5 9.Ιηε2 Ια6 10.0-0 0-0 11.Ιη3 η6 12.Βε2 Αη7 13.Ιδ1 Ιγ5 14.Αγ2 Αδ7 15.Ιε3 Βη5 16.β3 θ5 17.Πζε1 θ4 18.Ιηζ1 ζ5 19.Ιδ2 θ3 20.Ιζ3 Βζ6 21.εκζ5 ηκζ5 22.ηκθ3 ε4 23.Ιδ2 Βθ4 24.Παδ1 Βκθ3 25.ζ4 Αε8 26.Πβ1 Αθ5 27.Βζ2 Αγ3 28.Ρθ1 Ακδ2 29.Πη1+ Ρζ7 30.Πη3 Ακx3 31.Βκx3

31...Βκx3! 32.θχη3 Αζ3+ 33.Ρη1 Πθ8 34.Αδ1 (34.Βγ3) 34...Πθ1+ 35.Ρζ2 Ιδ3+ 36.Βκx3 εκδ3 37.Ρκζ3 Πε8 38.Αγ2 Πκxβ1 39.Ακxβ1 δ2 0-1.



Στην παρτίδα που ακολουθεί ο νεαρός Ούντσικερ κερδίζει με όμορφο τρόπο τον πολύ έμπειρο αντίπαλό του:

**Ούντσικερ, Βόλφγκανγκ (Δυτική Γερμανία) – Ταρτακόβερ, Σαβιέλι (Γαλλία) [A92]**

1.ε4 γ5 2.Ιζ3 δ6 3.ε4 γχδ4 4.Ιχδ4 Ιζ6 5.Ιγ3 α6 6.Αε2 ε5 7.Ιβ3 Αε6 8.0-0 Ιβδ7 9.Αε3 Αε7 10.ζ3 β5 11.Αζ2 0-0 12.Πε1 Ιγ5 13.Αζ1 Βγ7 14.Ιχγ5 δχγ5 15.Βε2 Πζδ8 16.Παδ1 Βα5 17.Αη3 β4 18.Ιδ5 Ιχδ5 19.εχδ5 Πχδ5 20.Πχδ5 Αχδ5 21.Βχε5 Αε6 22.Αγ4 Αζ6 23.Βε4 Πε8 24.Βγ6 Βδ8 25.Αχε6 ζχε6 26.θ3 Αδ4+ 27.Ρθ2 ε5 28.Βχα6 Βδ5 29.Ββ5 Πα8 30.α3 Αχβ2 31.αχβ4 Αγ3 32.Πε3 Αδ4 33.Πα3! Πγ8 34.γ3 Αε3 35.Πα1 θ6 36.Πε1 Αζ4 37.Αχζ4 εχζ4 38.Πε8+ Πχε8 39.Βχε8+ Ρθ7 40.Βε4+ 1-0.



**Μιγκέλ Νάιντορφ  
(15 Απριλίου 1910 –  
4 Ιουλίου 1997)**

Γεννημένος ως Mojsze Mendel Najdorf ήταν Αργεντινο-Πολωνός γκρανμέτρ. Κατά την 8η Ολυμπιάδα Σκακιού στο Μπουένος Άιρες τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 1939, ξέσπασε ο Β΄

Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Νάιντορφ που ήταν Εβραίος, όπως και δύο από τους συμπαίκτες του, οι Ταρτακόβερ και Φρίντμαν, έμεινε και εγκαταστάθηκε στην Αργεντινή.

Η σύζυγός του, η κόρη του, οι γονείς του και τέσσερις αδελφοί του πέθαναν στο Ολοκαύτωμα. Το 1943 στην προσπάθειά του να μάθει τι έχει συμβεί στην οικογένειά του προσπάθησε να στρέψει τα φώτα της δημοσιότητας επάνω του αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα χωρίς να βλέπει 40 αντιπάλους. Επανέλαβε την ίδια προσπάθεια το 1947 με 45 αντιπάλους αλλά τα νέα δεν ήταν αυτά που περίμενε. Ο απίστευτος αριθμός των 45 σκακιέρων δημιούργησε ένα ρεκόρ που χρειάστηκε 64 χρόνια μέχρι να καταρριφθεί από τον Γερμανό Μαρκ Λανγκ.

Βρήκε το κουράγιο να συνεχίσει και αργότερα ξαναπαντρεύτηκε (δύο φορές) και απέκτησε δύο κόρες. Ο Νάιντορφ έπαιζε σκάκι για πάνω από 60 χρόνια και κέρδισε 52 διεθνή τουρνουά ενώ μιλούσε άπταιστα 8 γλώσσες. Παρότι κατά την περίοδο 1947-1949 εθεωρείτο ανάμεσα στους πρώτους σκακιστές στον κόσμο δεν προσκλήθηκε στο παγκόσμιο πρωτάθλημα του 1948. Έπαιξε έντεκα φορές για την Αργεντινή στις Ολυμπιάδες Σκακιού από το 1950 έως το 1976. Κατέκτησε συνολικά έντεκα Ολυμπιακά μετάλλια: επτά ομαδικά για Πολωνία και Αργεντινή (τέσσερα αργυρά, τρία χάλκινα) και τέσσερα ατομικά (χρυσό το 1939, το 1950 και το 1952, καθώς και ένα αργυρό το 1962).

Έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 87 ετών, σε νοσοκομείο της Μάλαγα, στην Ισπανία. Ζήτησε να ταφεί στο εβραϊκό νεκροταφείο του Μπουένος Άιρες και στην επιτάφια πλάκα είναι χαραγμένη η φράση «ένας άνθρωπος που ήξερε να ζει». Αντιμετώπισε όλους τους παγκόσμιους πρωταθλητές από την εποχή του Λάσκερ ως την εποχή του Κασπάροβ και παραμένει ένας θρύλος για το αργεντίνικο και το παγκόσμιο σκάκι.



### **Φώτης Μαστιχιάδης – όταν το σκάκι συναντάει την τέχνη**

Το πρώτο Ατομικό Πρωτάθλημα Ελλάδας μετά την ίδρυση της Ελληνικής Σκακιστικής Ομοσπονδίας οργανώθηκε το 1949 και ανέδειξε πρωταθλητή τον Φώτη Μαστιχιάδη (Αίβαλι 1913 – Π. Φάληρο 1997). Μαθητής του Φώτη Κόντογλου, ο Μαστιχιάδης ασχολήθηκε με τη ζωγραφική, το σκίτσο, τη χαρακτική (ως υπάλ-

ληλος της Εθνικής Τράπεζας εργαζόταν στο σχεδιασμό χαρτονομισμάτων), ενώ έργα του σε ακουαρέλα, λιθογραφία και γελοιογραφία εκτέθηκαν στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Σε κάποιο διάλειμμα δημοσιογραφικής αποστολής, ο συνεργάτης του Σεραφείμ Μάξιμος βγάζει από την τσάντα του μια σκακιέρα και του προτείνει να παίξουν. Το σκάκι θα κερδίσει τον νεαρό σκιτσογράφο και θα τον φέρει γρήγορα στην κορυφή του ελληνικού σκακιού, ενώ θα σημειώσει σπουδαίες επιτυχίες σε διεθνές επίπεδο. Το πέρασμά του από το αγωνιστικό σκάκι ήταν σχετικά σύντομο (έπαψε να συμμετέχει σε επίσημους αγώνες από το 1956), αλλά εντυπωσιακό! Διακρίθηκε σε διεθνείς αγώνες, σημειώνοντας εκπληκτικά αποτελέσματα για την πρώιμη εποχή του ελληνικού σκακιού. Ιστορική έχει μείνει η ισόπαλη συνάντηση με τον Αμερικανό διεκδικητή του Παγκοσμίου Πρωταθλήματος Ρεσέβσκι, στην Ολυμπιάδα του Ντουμπρόβνικ. Στο χώρο της τέχνης ο Μαστιχιάδης εξελίχθηκε σε σπουδαίο ζωγράφο και σε έναν από τους κορυφαίους Έλληνες χαρακτές.



### **Τάκης Παναγόπουλος – όταν το σκάκι συναντάει το τραγούδι**

Οι καλλιτεχνικές φυσιογνωμίες στο σκάκι, τόσο στον παγκόσμιο όσο και στον ελληνικό χώρο, δεν αποτελούν σπάνιο φαινόμενο. Μία χαρακτηριστική περίπτωση είναι ο Τάκης Παναγόπουλος (1916-1999). Γεννήθηκε στο Γύθειο και μεγάλωσε στην Αθήνα, όπου σπούδασε στη Νομική και στο Ελληνικό Ωδείο. Με το

σκάκι ασχολήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '30, αλλά ο πόλεμος ανέκοψε τη σκακιστική του δράση. Αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης, θα περάσει από το κολαστήριο της Μακρονήσου και θα στιγματιστεί από τους κρατούντες. Επανεμφανίζεται στο σκάκι στα τέλη της δεκαετίας του '40 και το 1950 συμμετέχει με την Εθνική στην Ολυμπιάδα του Ντουμπρόβνικ. Θα ενισχύσει την Εθνική μας στην Ολυμπιάδα του Άμστερνταμ (1954) και του Μονάχου (1958). Το 1957 αναδεικνύεται πρωταθλητής Ελλάδας. Το 1959 καταξιώνεται ως μουσικοσυνθέτης και στιχουργός. Βραβεύτηκε σε ελληνικά και ξένα φεστιβάλ, ενώ τα ελαφρά, λαϊκά και δημοτικά τραγούδια του θα ερμηνευτούν από τους Μαρούδα, Χατζοπούλου, Καζαντζίδα, Μαρινέλα, κ.ά.